

Statenmededeling

Onderwerp

Energieagenda 2010-2020 - Evaluatie ex art 217a

Datum

23 oktober 2018

Documentnummer

GS: 4428336

PS: 4429571

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant,

Kennisnemen van

De uitgevoerde evaluatie van de Energieagenda 2010-2020

Aanleiding

In de aanloop naar een nieuwe Energieagenda is de huidige Energieagenda 2010-2020 geëvalueerd. Hiermee halen we de lessen uit de afgelopen beleidsperiode op. Deze lessen benutten we bij het opstellen van de Energieagenda 2019-2030.

De evaluatie van de Energieagenda is opgenomen op de Onderzoeks- en Adviesagenda 2018.

Bevoegdheid

Op grond van artikel 217a van de Provinciewet, legt ons college verantwoording af aan Provinciale Staten over het uitgevoerde beleid.

Kernboodschap

E&E advies uit Groningen heeft de evaluatie uitgevoerd in de periode mei 2018-oktober 2018. De samenvatting uit het evaluatierapport luidt als volgt:

“De provincie Noord-Brabant voert vanaf 2010 de Energieagenda 2010-2020 uit. Binnenkort zal een nieuwe agenda het licht zien. Alvorens dat gebeurt, dient de vorige te worden geëvalueerd, om af te kunnen ronden en om lessen te trekken voor de toekomst. Met deze evaluatie wordt inzicht gegeven in de mate van beleidsconsistentie en de wijze waarop de provincie in haar beleid heeft ingespeeld op gewijzigde omstandigheden in de periode 2010-2018. Ook wordt inzicht gegeven in de invulling en effectiviteit van de verschillende rollen van de provincie, de resultaten en effecten die zijn gerealiseerd sinds 2010 en de mate van doelbereik. De evaluatie geeft input voor de nieuwe Energieagenda 2019-2030.

Beleid

Uit de evaluatie blijkt dat de beleidsstukken (Energieagenda 2010-2020, Uitvoeringsprogramma 2016-2019 en Aanvullend uitvoeringsprogramma 2018-2019) zorgvuldig tot stand zijn gekomen. Relevante ontwikkelingen zijn in ogenschouw genomen, externe stakeholders zijn geconsulteerd en er is vooronderzoek gedaan. Ook constateren wij (de onderzoekers) dat het beleid goed inspeelt op de ingrijpende verandering van externe omstandigheden sinds 2010. Klimaatverandering is veel urgenter geworden, er is weer sprake van economische groei en het speelveld is complexer geworden. De uitvoeringsprogramma's spelen hier goed op in. Tegelijkertijd constateren wij (de onderzoekers) dat de doelen die zijn geformuleerd in de beleidsstukken niet eenduidig zijn en dat gedurende de looptijd van de Energieagenda al bleek dat met name de economische doelen niet realistisch waren. De gebruikswaarde van de, in het beleid opgenomen, KPI's is laag. De KPI's zeggen weinig tot niets over de prestaties van de provincie, zijn niet of moeilijk meetbaar en geven nauwelijks richting aan de uitvoering.

Het Uitvoeringsprogramma 2016-2019 en Aanvullend uitvoeringsprogramma 2018-2019 zijn geplaatst binnen de kaders van de Energieagenda 2010-2020. Hoewel de scope van het energiebeleid van de provincie in de uitvoeringsprogramma's is verbreed en het accent is verschoven van economische structuurversterking naar energietransitie, concluderen wij (de onderzoekers) dat de inhoud van de Energieagenda 2010-2020 voldoende aanknopingspunten bevatte om nog als kader voor de Uitvoeringsprogramma's te dienen. Tegelijkertijd constateren wij (de onderzoekers) dat de Energieagenda in de praktijk vanaf 2016 nog weinig waarde had als richtinggevend kader voor politiek, stakeholders en medewerkers.

Rollen provincie

Het feit dat de provincie slechts in beperkte mate aan de knoppen zit, maakt dat de provincie maar beperkte rechtstreekse invloed heeft op het versnellen van de energietransitie. De provincie kan echter wel vanuit een breed scala aan rollen interventies doen om andere partijen te ondersteunen. Wij (de onderzoekers) constateren dat de provincie in haar beleid logische rollen heeft geïdentificeerd en dat er geen sprake is van witte vlekken. Al deze rollen zijn in meer of mindere mate daadwerkelijk ingevuld in de afgelopen acht jaar.

Het faciliteren van andere partijen door het beschikbaar stellen van financiële middelen en capaciteit en het inbrengen van kennis is de meest dominante rol geweest in de uitvoering. Er is daarnaast veel tijd geïnvesteerd in de samenwerking met andere stakeholders. Brede alliantievorming (onder andere via de Brabantse Energie Alliantie) is niet goed van de grond gekomen, omdat er geen sprake was van een gedeelde visie en voldoende uitvoeringscapaciteit ontbrak. Rond projecten zijn wel succesvolle samenwerkingsverbanden ontstaan. Op het winddossier heeft de provincie haar rol gepakt in het stellen van ruimtelijke kaders en de aandacht voor sociale innovatie.

Datum

23 oktober 2018

Documentnummer

GS: 4428336

PS: 4429571

In het zonbeleid had de provincie eerder een grotere rol kunnen pakken, omdat veel Brabantse gemeenten niet of laat invulling hebben gegeven aan beleidsontwikkeling (opstellen visies zoals verplicht op grond van de Verordening Ruimte) op dit vlak. In haar bevoegdheid als vergunningverlener, toezichthouder en handhaver heeft de provincie pas recent haar rol gepakt bij bedrijven die een relatief grote impact hebben op het energiegebruik in Brabant. Op een aantal terreinen heeft de provincie wel zelf directe impact. Er zijn goede stappen gezet in het energiearm maken van het provinciehuis, de verduurzaming van het OV (vanuit haar rol als concessie-verlener) en de uitrol van laadpalen. Er zijn echter ook onderdelen die niet of minder goed van de grond zijn gekomen (zonnepanelen op eigen vastgoed, verduurzaming wagenpark, provincie als launching customer).

Datum

23 oktober 2018

Documentnummer

GS: 4428336

PS: 4429571

Effectiviteit

De economische doelen uit de Energieagenda 2010-2020 worden zeer waarschijnlijk niet gerealiseerd, vooral omdat de directe werkgelegenheid rond zonnepanelen (ver) achterblijft bij de doelstelling. De energiedoelen en draagvlakdoelen uit het Uitvoeringsprogramma 2016-2019 worden waarschijnlijk wel gehaald. Het wel of niet realiseren van deze beleidsdoelen zegt echter weinig over de effectiviteit van de provincie, omdat de invloed van de provincie op het realiseren van de doelen beperkt is. Dit geldt ook voor de KPI's. Hoewel een kader om de effectiviteit aan te toetsen ontbreekt, concluderen wij (de onderzoekers) dat de provinciale middelen op een effectieve en efficiënte manier zijn ingezet. De provincie heeft goed ingespeeld op de gewijzigde omstandigheden en er zijn aantoonbare stappen gezet in de energietransitie. Er is een stevige kennisinfrastructuur opgebouwd, er zijn duizenden banen ontstaan in de duurzame energiesector en het aantal partijen dat investeert in CO2 reducerende maatregelen is fors gegroeid. Wij (de onderzoekers) constateren, mede op basis van gesprekken met externe stakeholders en bevindingen uit eerdere evaluaties, dat de provincie hier een belangrijke bijdrage aan heeft geleverd. Veelal door anderen te faciliteren en te ondersteunen, maar ook door zelf het goede voorbeeld te geven. Uit de gesprekken blijkt echter ook dat de vele wisselingen binnen het energieteam een negatieve invloed hebben gehad op de effectiviteit.

Lessen

Uit de evaluatie is een aantal lessen te destilleren, welke van nut kunnen zijn bij het opstellen van de nieuwe energieagenda:

1. Formuleer eenduidige beleidsdoelen en zorg voor samenhang met doelen rond andere opgaven. Verhoog de gebruikswaarde van KPI's door KPI's te formuleren die aansluiten op beleidsdoelen en interventies van de provincie, meetbaar zijn, richting geven aan de uitvoering en op intern draagvlak kunnen rekenen.
2. Snelheid van ontwikkelingen vraagt om adaptief beleid en alertheid. Creëer ruimte in het beleid om in te spelen op veranderende omstandigheden en wees voortdurend alert op gaten in de rolinvulling.

3. Afspraken nodig over regierol. Sturing op het energiesysteem wordt door de toenemende complexiteit van de energietransitie steeds urgenter. Het is op dit moment niet duidelijk wie verantwoordelijk is voor welke onderdelen van het energiesysteem in Brabant. Het is van belang dat er afspraken worden gemaakt hoe deze rol in Brabant wordt ingevuld.
4. Blijf de effectieve faciliterende rol benutten. Uit de evaluatie blijkt dat de provincie effectief organisaties kan ondersteunen bij het bereiken van hun energiedoelen d.m.v. capaciteit, middelen en kennis. De effectiviteit wordt daarin vergroot als de ondersteunde partij ook zelf gemotiveerd is resultaten te behalen. Hoewel het hele spectrum van rollen van belang blijft voor de provincie, verwachten wij (de onderzoekers) dat de faciliterende rol van de provincie ook in de toekomst een belangrijke bijdrage kan leveren aan de energietransitie.
5. Beschikbaarheid human capital is een beperkende factor. De vraag naar energiedeskundigheid zal in de toekomst alleen maar verder toenemen. Krapte op de arbeidsmarkt is een factor om ernstig rekening mee te houden. Dit vraagt om vroegtijdige anticipatie op de toekomstige personeelsbehoefte. Dit geldt niet alleen voor de provinciale organisatie, maar ook voor veel andere organisaties die werken aan de (Brabantse) energietransitie."

Datum

23 oktober 2018

Documentnummer

GS: 4428336

PS: 4429571

Consequenties

1. De evaluatie is input voor de Energieagenda 2019-2030

Zoals reeds vermeld betrekken we deze evaluatie bij het opstellen van de Energieagenda 2019-2030. De ervaringen die wij in de afgelopen jaren hebben opgedaan met het energiebeleid benutten wij ook om de nieuwe Energieagenda effectief te maken. Onderstaand gaan wij kort in op de geformuleerde lessen, waarbij uw Staten een meer uitgewerkte invulling krijgen in de Energieagenda 2019-2030.

2. Lessen voor de toekomst: eenduidigheid in doelen

Wij onderschrijven het geconstateerde gebrek aan eenduidigheid in doelen van het energiebeleid. Dit is te verklaren vanuit de oorsprong van de Energieagenda en de ontwikkelingen van het energiebeleid door de jaren heen.

In de Energieagenda 2019-2030 wordt aandacht besteed aan de het verschil tussen de maatschappelijke doelen voor het gebied van de provincie Noord-Brabant en de doelen die op uitvoeringsprogramma niveau te zijner tijd zullen worden vastgesteld. Daarbij tekenen we wel aan dat het met name een opgave zal zijn om bij beleidswijzigingen oog te houden voor de eenduidigheid van doelen.

3. Lessen voor de toekomst: rollen

Wij (h)erkennen dat de energietransitie steeds complexer wordt doordat de veelomvattendheid toeneemt. Niet altijd is duidelijk of bij iedereen bekend wie welke rol speelt of zou moeten spelen. De veelheid van rollen die wij op programma- of projectniveau innemen hangt hier direct mee samen. Wij zullen in de Energieagenda 2019-2030 expliciet ingaan op rollen en rolinvulling. Het nemen van regie op bepaalde deelopgaven alsmede het verbinden van partijen in het netwerk kan zo'n primaire rol zijn die situationeel (in uitvoeringsprogramma's) nader gedetailleerd kan worden.

4. Lessen voor de toekomst: human capital

Het vraagstuk van voldoende energiedeskundigheid, zowel intern als extern, zal de komende jaren toenemen. Samen met onze partners (onderwijs, bedrijfsleven, gemeenten en rijk) moeten we (vanuit onze beperkte rol) bijdragen aan de beschikbaarheid van gekwalificeerd personeel. Intern speelt dit vraagstuk ook. De uitvoering van de energietransitie vraagt voldoende capaciteit om adaptief te kunnen opereren in geval van gewijzigde omstandigheden en deze capaciteitsvraag zal aan de orde komen bij de EnergieAgenda.

Europese en internationale zaken

Niet van toepassing

Communicatie

Deze evaluatie is een bouwsteen voor de Energieagenda 2019-2030. De Energieagenda zal de aanleiding zijn voor verdere communicatie.

Vervolg

Op 14 december 2018 is de behandeling van de Energieagenda 2019-2030 door uw Staten voorzien. Deze evaluatie kunt u hierbij betrekken.

Datum

23 oktober 2018

Documentnummer

GS: 4428336

PS: 4429571

Bijlagen

Evaluatierapport E&E advies, Evaluatie Energieagenda 2010-2020

Datum

23 oktober 2018

Documentnummer

GS: 4428336

PS: 4429571

Gedeputeerde Staten van Noord Brabant,

de voorzitter,

de secretaris,

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

Programmamanager: de heer A. Doedens, (073) 681 21 90,
adoedens@brabant.nl.

Opdrachtnemer: de heer W. de Graaff, (073) 681 22 90,
wdgraaff@brabant.nl.